

est ei naturale secundum humanam naturam, secundum quam hoc sibi convenit per gratiam unionis. In quo secutus est S. Aug. quem refert L. de Prædest. Sanctior. c. 13.

ARTICULUS II.

EXPENDUNTUR RELIQUI TITULI CHRISTI.

Ex cæteris Christi titulis alii sunt honoris et potestatis; alii amoris; alii officii: ex quibus hic præcipuos delibamus.

439. Dico I. Tituli HONORIS ET POTESTATIS sunt sequentes: et quidem est
1. *Rex et Dominus omnium*; non tantum qua Deus est, ut per se patet; sed et qua homo, juxta illud ad Hebr. 1. *Novissime nobis locutus est in Filio, quem constituit hæredem universorum.* Ac Dan. 7. *Dedit ei potestatem, et honorem et regnum.* Uti enim Christus, qua Deus, hæc omnia habet ex natura; ita et qua homo, ex dono Patris ac libera constitutione eadem communicata accepit.

Hoc tamen regnum Christi, qua hominis, in mundo potissimum spirituale fuit; cum politicum aliud agnoscere nollet, ac Pilato diserte responderet, Joan. 18. 36. *Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum; ministri mei utique decertarent, ut non traderer Judæis; nunc autem regnum meum non est hinc.* Ad quæ verba S. Aug. Tr. 115. in Joan. n. 2. *Audite ergo, inquit, Judæi et Gentes, audi, circumcisio; audi, præputium; audite, omnia regna terrena: non impedio dominationem vestram in hoc mundo... Regnum meum non est de hoc mundo. Quid vultis amplius? Venite ad regnum quod non est de hoc mundo; venite credendo, et nolite scire metuendo.* Hac etiam potestate regia spirituali sola usus est, condendo Ecclesiam, eique leges dando; instituendo sacramenta; ordinando Apostolos, et mittendo ad prædicandum, etc. Ut proinde, qua homo, vel executionem regni potestatis politicæ non acceperit; vel huic renuntiaverit. Unde et allatus supra textus ad Hebr. 1., Dan. 7., de regno potius spirituali intellige.

440. II. *Sacerdos verus et novæ Legis Pontifex*, juxta illud ad Hebr. 4. 14. *Habentes ergo pontificem magnum, qui penetravit caelos, Jesum Filium Dei* Et prob. ratione: Sacerdotis enim officium est, agere mediatorem Deum inter et homines, offerre pro populo preces et sacrificia, juxta illud ad Hebr. 5. 1. *Omnis pontifex, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, et sacrificia pro peccatis.* Sed hoc præstitit Christus; nam est semper vivens ad interpellandum pro nobis, ad Hebr. 7. 25. Item ad Hebr. 9. 14. *Quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientiam nostram.* En, se ipsum obtulit; scilicet simul sacerdos et victima.

Sacerdos tamen fuit qua homo, sive secundum naturam humanam; sacerdotium enim et sacrificium dicunt submissionem in offerente et re oblata; sed submitio Christo tantum qua homini convenit, non qua Deo.

Porro sacerdos est in æternum, et secundum ordinem Melchisedech, juxta illud Ps. 109. *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.*

Quæ repetit Apostolus ad Hebr. 5. et Christo applicat. Ac 1º. quidem est sacerdos æternus; quia caret successore, et semper ipse est offerens, et sacerdotes reliqui ejus ministri sunt. Ratione vero sacrificii cruenti in cruce oblato, habet etiam sacerdotium æternum, sed quoad effectum, et representationem pretii semel oblato; de hoc enim ait Apost. ad Hebr. 10. 14. *Una oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.*

2º. Est sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Hoc quidem late ostendit Apostolus ad Hebr. c. 6. et 7. Quinque nimirum figuris illa Christi in Melchisedech præfiguratio constat. 1. Quia nomen ipsum Melchisedech idem sonat, ac rex justitiæ; at Christus verus rex justitiæ est. 2. Melchisedech fuit rex Salem, id est, pacis; sed Christus idem est pacem Deum inter et hominem restituens. 3. Melchisedech dicitur sine patre, sine matre; Christus secundum humanitatem sine patre; secundum divinitatem sine matre est. 4. Melchisedech dicitur, neque initium dierum, neque finem vite habens; Christus qua Deus initium non habet; qua sacerdos non finem. 5. Sacrificium Melchisedechi in pane et vino constitit, Gen. 14. 18.; sed et Christus sub speciebus panis et vini corpus et sanguinem suum obtulit; offertque adhuc per ministros sacerdotes. Unde S. CYPRIAN. ep. 63. ad Cæcilian. n. 4. *Quis magis sacerdos Dei summi, quam Dominus noster Jesus Christus; qui sacrificium Deo Patri obtulit, et hoc idem, quod Melchisedech: id est, panem et vinum, suum scilicet corpus et sanguinem.*

Quin ideo proprie dicitur sacerdos æternus, quod adhuc sacrificet per ministros; nam sacerdos non potest dici, qui non habeat sacrificium aliquod, quod offerat; hoc vero sacrificium non potest esse sacrificium cruentum crucis, utpote quod transiit et repeti non potest, quia Christus jam non moritur, ut ait Apostolus; ergo debet esse aliud: sed aliud assignari nequit, quam quod offertur in Ecclesia sub speciebus panis et vini, ipsum Christi corpus et sanguis; a quo et alterum sequitur, quod sit secundum ordinem Melchisedech æternus; hæc enim characteristicæ nota est sacerdotii Melchisedechi et specifica, quod in pane et vino obtulerit. Unde et Gen. 14. cit. cum dicitur obtulisse panem et vinum, ratio datur: *Erat enim sacerdos Dei altissimi.* Inde sacrificium Missæ probant Theologi, et late Tract. de Sacram. Euchar., quo pertinet, probatum jam habes.

441. III. *Caput hominum et angelorum*, juxta illud ad Ephes. 1. 20. *Suscitans illum a mortuis, et constituens ad dexteram suam in caelestibus, supra omnem principatum... Et omnia subiecit sub pedibus ejus, et ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius:* ubi in priore parte textus etiam angeli comprehenduntur. Inde etiam conficitur, ipsum esse caput Ecclesiæ secundum naturam humanam. Nam secundum eam naturam Apostolus testatur Christum constitutum esse caput totius Ecclesiæ, secundum quam fuit suscitatus a mortuis: sed fuit suscitatus a mortuis secundum naturam humanam, non divinam; ergo.

Dicitur porro caput Ecclesiæ tripliciter: 1º. Ratione ordinis; sicut enim caput est principalis pars hominis: ita Christus Ecclesiæ ob summam propinquitatem ad Deum. 2º. Ratione perfectionis; sicut enim in capite vigent omnes sensus, cum in reliquis membris solus vigeat tactus: ita in Christo plenitudo est omnium gratiarum, ut ait AUGUSTIN. ep. 187. ad Dardan. n. 40.

3°. Ratione *virtutis*; sicut enim omnia membra à capite hauriunt vim et motum: sic omnia membra mystica Ecclesiæ motum gratiæ a Christo, quæ se moveant ad opera vitæ æternæ.

Angelorum vero caput est 1°. Ratione *ordinis et præminentia*, ad Coloss. 2. et Ephes. 1. 2°. Ratione *auctoritatis et potestatis*, ad Philipp. 2. 10. *Ut in nomine Jesu omne genu flectatur; celestium, terrestrium.* Et 1. Pet. 3. 22. *Profectus in cælum, subjectis sibi angelis, et potestatibus, et virtutibus.* 3°. Ratione *gratiæ*, non quidem essentialis primæ, quam in creatione sua acceperunt; hæc enim ex mera Dei liberalitate, independenter a Christi meritis, ipsa concessa fuit, ut suo loco ostendimus de causa finali incarnationis; sed accidentalis, quam etiam in angelos influit: quæque consistit in variorum mysteriorum revelatione, præsertim incarnationis; tum in gaudio quodam accidentali, quo fruuntur ex salute nostra per Christum facta, et similibus.

442. IV. *Judex vivorum et mortuorum.* Act. 10. 42. *Ipse constitutus est a Deo judex vivorum et mortuorum.* Joan. 5. 22. *Neque Pater judicat quemquam; sed omne judicium dedit Filio.* Hæc porro judicis dignitas Christo etiam homini competit.

443. Dico II. Tituli OFFICII sunt, quod sit Propheta, Doctor, Mediator, Redemptor. Est igitur

I. *Propheta.* Juxta illud Deut. 18. 15. *Prophetam de gente tua, et de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies; quæ de Christo dicta sunt.* Porro character Prophetæ in Christo elucet ex ejus futurorum scientia, tum secretorum et occultorum; ex reprehensione vitiorum; reductione populi ad cultum Dei verum; mysteriorum et Scripturarum interpretatione: unde passim a populo *Propheta magnus* dicebatur.

444. II. *Doctor.* Is. 55. 4. *Testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus.* Joan. 13. 13. *Vocatis me Magister, et Domine: et bene dicitis; sum etenim.* Officium hoc implevit manifestando veritates nobis ignotas; docendo; efficacia sermonis convincendo; doctrinam suam confirmando operibus et miraculis.

445. III. *Mediator.* Specialis hic titulus Christi est; isque illi tribuitur ob officium singulariter proprium, 1. Tim. 2. 5. *Unus Deus, unus et Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Ad Hebr. 9. 15. *Novi Testamenti mediator est; ut morte intercedente, in redemptionem earum prævaricationum, quæ erant sub priori testamento, repromissionem accipiant..... hæreditatis.* Mediatoris enim est reconciliare; hoc præstitit Christus *mundum reconcilians Deo.* Quin etiamnum exercet, exercebitque usque ad finem hoc mediatoris officium; ad Hebr. 7. 25. *Salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsum ad Deum; semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Et 1. Joan. 2. 1. *Advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum.*

Quæres: Juxta quam naturam Christo competat mediatio? Quidam ex

Lutheranis ratione solius humanitatis Christum mediatorem asserunt; Calvinus cum Lutheranis reliquis ratione solius divinitatis. Sed utrumque male. Nam

R. 1°. Christus non fuit mediator secundum solam naturam humanam; hujus enim mediatio non fuisset sufficiens ad reconciliationem perfectam; quia, cum non fuisset persona infinitæ dignitatis, neque pretium fuisset condignum, et valoris infiniti.

R. 2°. Nec mediator dici potest ratione solius divinitatis, 1°. quia natura divina non potuit esse principium elicivum operationum, per quas facta est mediatio; nec secundum hanc Christus pati, mori, etc. potuit, cum impassibilis, immortalis sit. 2°. Ipsi naturæ divinæ pretium persolvi debuit; ergo ipsa mediare non poterat et reconciliare; mediator enim, ut vox ipsa denotat, diversus esse debet in lite et causa a partibus. 3°. Quia alias tota Trinitas exercuisset officium mediationis et redemptionis; quia operationes ad extra SS. Trinitatis communes et indivisæ sunt. Unde

R. 3°. Christus, ut homo Deus, sive ut homo subsistens persona Verbi, mediator est; 1°. enim utrumque Scriptura innuit 1. Cor. 2. 8. *Dominus gloriæ crucifixus est*, ubi per *Dominum gloriæ* persona Christi, per *τὸ crucifixus* natura humana exprimitur; natura enim divina crucifigi non potuit. 2°. *Ratio* est, quia sic principium elicivum operationum, quibus facta mediatio est, Christus qua homo, sive secundum naturam humanam, fuit; dignificativum vero fuit Verbum, a quo valorem infinitum, ac pretium illa mediatio traxit. Unde S. Aug. L. 10. Conf. c. 42. *Mediator, ait, inter Deum et homines oportebat ut haberet aliquid simile Deo, aliquid simile hominibus; ne in utroque hominibus similis, longe esset a Deo; aut in utroque Deo similis, longe esset ab hominibus, atque ita mediator non esset.*

446. Obj. 1°. SS. Patres mediationem sæpe divinitati tribuunt; ergo. 2°. Mediatoris est, ut inquit S. Aug. Enchirid. c. 33., renovare corda, dare Spiritum sanctum; atqui hæc Christo tantum qua Deo convenire possunt. 3°. Mediator nihil debet habere commune partibus reconciliandis, sed distare ab extremis; at Christus Deus homo de utraque parte participat.

Ad 1um. R. D. Mediationem substantialem sive incarnationem, qua conjuncta est natura divina et humana, et quæ sufficiens est ad perfectam reconciliationem hominis cum Deo C. mediationem, quæ per operationes habetur *Subd.* Tribuunt divinitati ut principio dignificativo C. elicitivo N. Unum autem sine altero non sufficit.

Ad 2um. R. D. Officium mediatoris est renovare corda, dare Spiritum sanctum, ut causa meritoria et ministerialis C. ut causa effectiva ac principalis N. Secundum divinitatem tantum dat gratiam et similia effectivè solum, non moraliter et meritorie: in mediatione vero vel maxime respicitur meritum, quò Deo offenso reconciliantur; sed ad hoc sola natura divina ex dictis non sufficit.

Ad 3um. R. D. Nihil debet habere commune quoad litem, vel delictum C. quoad entitatem physicam N. Constat ex S. Aug. supra. Sic et homo inter duos litigantes, aut offensos ab invicem homines, verus esse mediator potest, licet naturam cum utraque parte communem habeat; modo in causa, vel delicto non participet.

447. IV. *Redemptor*. Debetur hic titulus Christo, quod, ex solo erga nos amore, vindicaverit nos a servitute peccati; captivitate dæmonis per satisfactionem infinitam, ac superabundantem: *redimere* enim idem sonat, quod liberare a servitute, captivitate, similive modo. Unde de Christo ait Apostolus 1. ad Tim. 2. 6. *Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*. Et ad Gal. 3. 13. *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum*. Sed cum satisfactio illa Christi, quam pro nobis obtulit, pateat paulo latius, eam speciali Sectione, quæ sequitur, pertractare, necesse duximus.

SECTIO II.

DE CHRISTI REDEMPTORIS SATISFACTIONE ET MERITO.

Titulum redemptoris primus Christo adimere conatus est *Pelagius*, qui, quod negaret peccatum originale, ac gratiæ necessitatem, negabat consequenter Christi redemptionem; eumque ideo solum advenisse dicebat, ut doctrina præluceret et exemplo. Eidem non parum detrahunt, inde *Sociniani*, negantes, Christum vere satisfecisse pro nobis; hinc *Calvinus* et *Jansenius*, Christum pro prædestinatis duntaxat mortuum affirmantes, eo solo discrimine, quod *Jansenius* admittat, Christum reprobis promeruisse quidem gratias quasdam, sed temporarias. Alium insuper errorem *Calvinus* addit, ex una parte satisfactionem Christi ita perfectam asserens, ut privatæ satisfactioni nostræ nullus amplius supersit locus; superabundantem tamen negans ex parte altera; ut sic catholici dogmatis de indulgentiis præcipuum fundamentum convelleret. Unde totam de operationibus Christi, tum satisfactoriis, tum meritoriis controversiam ad has quæstiones reducimus: 1º. An satisfactio Christi *necessaria* fuerit? 2º. *An vere* pro nobis satisfecerit? 3º. An *condigna* et *superabundans*, ac quanti valoris fuerit Christi satisfactio? 4º. An, et quo sensu *mortuus* pro omnibus?

ARTICULUS I.

AN SATISFACTIO CHRISTI FUERIT NECESSARIA.

448. *Nota I.* Differunt inter se restitutio et satisfactio. *Restitutio* est rei alienæ redditio, vel damni illati compensatio. Nimirum est actus justitiæ strictæ, quo redditur id, quod alteri ablatum, aut illatum damnum compensatur; unde respicit injuriam, quam tollit ponendo æqualitatem rerum, et faciendo, ut læsus tantum habeat in bonis suis, quantum habuerat ante læsionem. *Satisfactio* vero respicit offensam, sive inhonorationem personæ factam per hoc, quod aliquid sive cum injuria stricta, sive sine hac scienter et libere factum sit cum ejusdem personæ contemptu. Unde defi-

nitur: *Exhibitio actionis, vel obsequii honorifici, quo vel ad æqualitatem, vel saltem aliquo modo, compensatur illa inhonoratio, et tollitur causa justæ ac rationabilis aversionis*. Hinc alia est *condigna*, cujus valor adæquat gravitatem offensæ: alia *congrua* tantum; cujus valor gravitatem offensæ non adæquat.

Nota II. Certum est 1º. neque satisfactionem Christi, neque incarnationem, fuisse absolute necessariam, etiam supposito lapsu humani generis; tum quia poterat punire peccatorem hominem, sicut perduelles angelos; tum quia Deus, ex se infinitus undequaque, nullius rei extra se egens est; et aliunde universim opera Dei ad extra ipsi liberrima sunt: 2º. Nec satisfactionem, nec incarnationem ipsam necessariam fuisse ex hypothesi, quod hominem lapsum salvare vellet; poterat enim Deus viis aliis lapsum erigere, exigendo qualemcumque satisfactionem imperfectam, vel gratis condonando offensam; cum enim summus sit Dominus, cur nequeat cedere juri suo, quod habet ad odio habendum, ac puniendum peccatorem?

Solum *queritur*: an fuerit necessaria ex hypothesi, quod Deus voluerit sibi *condigne* satisfieri pro peccatis? Ubi tamen iterum advertendum est, quod, licet Deus, ob alios fines, noluerit alio modo redimi humanum genus, quam quo de facto redemptio contigit; eum tamen non fuisse necessarium, ut Deo condigne satisfaceret; sed potuisse præstari condignam satisfactionem, si persona aliqua divina naturam intellectualem aliam, puta angelicam, sibi univisset, in ea exercuisset satisfactoria opera; aut si in assumpta natura humana, ommissa passione et morte, quemvis alium actum submissionis obtulisset; quia utrobique actus, ob personæ divinæ dignitatem infinitam, fuisset condigna satisfactio.

449. *Dico.* Necessaria fuit Christi satisfactio ex hypothesi, quod perfecte et condigne sibi satisfieri vellet.

Prob. Nulla pura creatura potest condigne satisfacere pro peccato mortali, sive suo, sive alieno; neque id poterat purus Deus; ergo necessarium erat, ut persona divina naturam intellectualem assumeret, ex qua assumptione existeret is, qui secundum naturam assumptam esset creatura, adeoque, cum illa submissionis capax sit, exercere posset satisfactoria opera (idem est de meritoriis) et secundum alteram esset Deus, adeoque operibus dare posset valorem æqualem offensæ. *Consequens* patet, nec probatione eget: etiam *Antec. pars 2ª*. clara est; tum quia nemo satisfacit sibi ipsi; tum quia Deus purus submissionis, quam importat satisfactio, incapax est. Igitur *Antec. quoad 1ªm. p.*

Prob. I. Ex SS. PATRIBUS, qui ex hoc inferunt, Christum fuisse verum Deum, quod humanum genus redimere, et Deo pro peccatis nostris condigne satisfacere potuerit. Sic LEO M. serm. 1. de Nativ. c. 2. *Nisi esset Deus, non afferret remedium*. S. BASIL. in Ps. 48. n. 4. ita scribit: *Non igitur fratrem quæras, qui redimat; sed eum, qui naturam tuam superet; neque merum hominem; sed hominem Deum Jesum Christum, qui et solus potest dare propitiationem Deo pro omnibus nobis*. S. AUG. Enchir. c. 108. *Neque, ait, per ipsum liberaremur unum mediatorem Dei et hominum hominem Jesum Christum, nisi esset et Deus*. S. CYRIL. Alexandr. epist. ad Valerian. (opp. t. 3.